

16.02.2023 – 7-Б

Історія України

Вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Кочові народи степів України X – XIII ст.

Мета: охарактеризувати життя кочових народів степу, закріпити набуті знання учнів з історії Київської Русі; узагальнити основні поняття та головні історичні події; вдосконалювати вміння учнів працювати з історичною картою; вчити учнів працювати і мислити творчо; виховувати любов і повагу до нашої історії.

Перегляньте відео: https://youtu.be/Y_5el1zXlSA

Актуалізація опорних знань

Пригадаймо:

1. Яке з удільних князівств першим відокремилось від Русі-України?

- Волинське
- Галицьке
- Чернігівське

2. Центром Волинського князівства було місто

- Володимир
- Перемишль
- Новгород-Сіверський

3. Що було найважливішою галуззю економіки Галицького князівства

- обування і продаж вугілля
- добування і продаж солі
- хліборобство
- ремесла

Вивчення нового матеріалу

1. Опрацюйте опорний конспект:

Словникова робота (запишіть у зошит)

Зимовище — сезонні поселення кочових народів, де вони мешкали у зимовий період, коли не здійснювали кочівель.

Каганат — форма ранньофеодальної держави у тюрків, термін утворено від «каган» — титула глави держави у давніх тюркських народів (авар, печенігів, хозар).

Степ з глибокої давнини став притулком кочівників. Формуючись в монгольських, середньоазіатських і алтайських степах різні етнічні та племінні кочові об'єднання хвилями набігали на північний берег Чорного моря. Рухливі кочівники - вершники стали справжньою загрозою для всіх оточуючих їх племен, народів і держав.

Недостатня кількість пасовищ при розростанні стад, а також бажання пожитися за рахунок багатих землевласників спонукали кочівників не тільки вести з сусідами грабіжницькі спустошливі війни, а й вирушати в далекі тисячокілометрові походи для завоювання нових земель.

В азіатських і в європейських державах ще в далекій давнині виникли страшні і наївні легенди про безжальних варварів людиноконів- кентаврів. З'являлись і оживали ці легенди зазвичай в періоди найбільшої активності кочівників, коли вони наступали на нові території. Легенди про тварин – кентаврів, двоязикових і двосердечних жорстоких вершників народились в Європі з появою в ній в середині IV століття полчища гунів.

Вторгнення гунів лише починає епоху середньовіччя. Розвинуте середньовіччя (IX – XIII століття) відкривається нашествям на Східну Європу хвиль тюркомовних кочових народів: печенігів, торків і половців – так названі вони в руських літописах. Порівнюючи середньовічних кочівників з сучасними народами, можна сказати, що зовнішність у них схожа на узбеків або туркменів. Половці були в основному світловолосі і блакитноокі. Звідси виникло руська назва – світлі, як полова – солома.

В кінці IX століття печеніги увірвались в західноруські степи. Під їх ударами впав Хазарський каганат. Після розгрому каганату печеніги рушили на Русь.

■ ХОЗАРИ

Першою кочовою державою доби середньовіччя, що включала терени сучасної України, був Хозарський каганат (середина VII-X ст.). До його складу входили приазовський, почасти причорноморський степи і більша частина Кримського півострова

Печеніги — тюркомовні племена

Літописець оповів, що вперше на кордонах Київської держави вони з'явилися в 915 році. Князь Ігор уклав з печенігами договір. Проте вже в 920 році князь воював із ними, а в 944 році печеніги брали участь у поході Ігоря на Візантію. В 972 році печеніги розбили біля Дніпрових порогів дружину Святослава Ігоровича, котрий загинув у цьому бою. **Основою їхнього війська була легка кіннота, зброєю — луки.** Про стрімкість пересування степовиків згадували візантійські автори, називаючи кінноту печенігів летючими людьми.

ПОЛОВЦІ

Тюркомовний кочовий народ. Самі себе вони називали кипчаки. Половці були дуже войовничим народом, а свої завоювання почали в XI столітті.

Закріплення вивченого матеріалу

- Що називають Великим кордоном?
- Назвіть народи, що проживали в степу на землях колишнього Хозарського каганату.
- Яке походження назви печенігів?
- Впродовж якого часу тривала загроза печенігів на південних кордонах Русі-України?
- Яким країнам загрожували печеніги, окрім Русі-України?

Домашнє завдання: прочитати пар.13.

Запишіть характеристику кочівників (стисло 2-3 речення)

*Хозари

*Печеніги

*Половці

Повторити тему «Суспільне та господарське життя Русі-України в 10-11 ст.».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com

